

FILOZOFICKÁ FAKULTA Univerzita Karlova

Ústav románských studií

Posudek vedoucího diplomové práce Bc. et Bc. Kláry Cincibuchové

Vedoucí práce: Mgr. Magdalena Kučerová, Ph.D.

Oponent: PhDr. Závěš Šuman, Ph.D.

Ústav románských studií FF UK

Název bakalářské práce: *Role překlada ve výuce francouzštiny v českém kontextu*

Obsah a cíle práce

Diplomová práce Kláry Cincibuchové se klade za cíl analyzovat současné možnosti využití překlada a mediace ve výuce francouzštiny, zejména v českých základních a středních školách.

Práce je dělena na teoretickou a praktickou část. V teoretické části autorka nejprve shrnuje historický vývoj metodologií výuky cizích jazyků od gramaticko-překladové po moderní komunikativní přístup s akcentem na pozici překlada v jednotlivých koncepcích. Dále představuje fenomén střídání kódů („*alternance codique*“), jejímž přínosem ve výuce se zabývá celá řada současných kognitivních lingvistů a didaktiků. Tento pojem se sice ne zcela překrývá s překladem, nicméně zahrnuje některé jeho formy. V posledním oddíle teoretické části se autorka snaží o definici překlada, který rozšiřuje o pojem mediace.

Praktická část obsahuje nejprve výsledky dotazníkového šetření, které studentka provedla mezi českými učiteli s cílem zjistit jejich postoj k překladu ve výuce, dále předkládá rozbor 5 audio a video nahrávek hodin francouzštiny (pořízených na pražských školách), ve kterých pozorovala používání překlada jak v komunikaci mezi učitelem a žáky, tak jako výukové metody. Cílem této části je, jak sama uvádí „*na jedné straně poskytnout přehled využití překlada ve vyučovacích hodinách v praxi (...) a na straně druhé provést cílenou reflexi využití této metody ze strany vyučujících.*“ (str.44)

Formální aspekty práce

Z jazykového hlediska práce obsahuje řadu větších i menších nedostatků, které naznačují, že by text potřeboval zevrubnější korekturu. Nejvýraznější chyby souvisí s koherencí a logičností textu. Častou chybou je zde nelogické přecházení z přítomného do minulého času ve významově provázaných úsecích textu (např. str. 21 „*Tato metodologie velmi dobře funguje pro začátečníky (...), nicméně nastaly problémy, když byla bez jakékoliv modifikace aplikována...*“) nebo změna podmětu bez jeho explicitního vyjádření: např. str. 16 „*Tento přístup se rozvinul zejména v Německu (...). Reagovala zejména na nové potřeby ...*“). Problematické je také napojování vět souřadící spojkou „a“ bez logické návaznosti. Práce obsahuje také mnoho chybných větných konstrukcí vycházejících pravděpodobně z postupného přepisování textu (např. str. 15 „*Zajímavou epizodou v historii didaktiky se proslavil v roce 1880...*“). Ze stylistického hlediska je text poměrně redundantní a těžkopádný. Autorka nadužívá pasivní formy typu „*Slovní zásoba primárně vyučována není...*“ nebo „*správnost porozumění je pak prováděna...*“ (str. 20) místo *vyučuje se/ provádí se*, což pravděpodobně

souvisí s vlivem francouzského zdroje. Některé výrazy se zbytečně opakují (např. str. 21 „*Právě tento „povrchní“ přístup k jazyku kritizoval právě americký lingvista...*“ nebo na str. 25 se 4x za sebou slovo „přístup“ apod.), a tak narušují tematickou progresi textu.

V prepisech audio a video nahrávek se vykazuje řada pravopisných chyb, a to zejména ve francouzštině (překlepy, chybějící diakritika apod.)

Citační norma je celkově dodržována, i zde však nalezneme občasné nejasnosti jako opomenutí strany u přímých citací (např. str. 14, Pařízek, 1987) nebo nedostatečná identifikace zdroje (např. u pojmu mezi-jazyk nebo u analyzovaných učebnic).

Graficky je text měrně přehledný, zobrazení grafů v praktické části dobře ilustruje výsledky dotazníkového šetření. Pro lepší orientaci bych doporučovala zvýraznit a oddělit některé významné části textu (např. kapitola *Alternance codique*, str. 29).

Hodnocení obsahu práce

Téma, které se autorka zvolila, je komplexní a aktuální, vychází z nového pojetí překladu ve smyslu mediace (pojem odpovídající spíše aktivitě tlumočení než překladu jako takovému) jako jedné z řečových dovedností dle doplněného Společného evropského referenčního rámce pro jazyky a jeho možného využití v současné výuce francouzštiny. Autorka nejen zmapovala určitou výukovou praxi (zejména na pražských gymnáziích), ale pokusila se i o zhodnocení funkčnosti překladu jakožto pedagogické metody, což překračovalo její studijní nedidaktické zaměření. Její práce trefně poukázala na tendenci učitelů spojit zacílení výuky na komunikativní kompetence žáků se snahou vytvářet podpůrné prostředí pro učení, ve kterém se žáci, právě díky cílenému překladu v běžné komunikaci, mohou cítit jistější a efektivněji tak postupovat v osvojování cizího jazyka.

Za nejslabší část práce považuji oddíl shrnující historii metodologií, který čerpá téměř výhradně z jednoho zdroje (Germain, 1993) a postrádá patřičný kritický odstup a exemplifikaci přístupů na konkrétních výukových situacích nebo metodách. Chybí zde také popis nejaktuálnějších trendů výuce cizích jazyků jako je akční nebo interkulturní přístup. Část týkající se střídání kódů je nicméně velmi zajímavá a zasloužila by si celkově větší pozornost, jak v teoretické, tak praktické části, kde mohla sloužit systematičtější kategorizaci výukových situací, ve kterých k překladu dochází.

Práci by také pomohlo terminologické projasnění, některé didaktické pojmy jako výuková metoda, jazykové prostředky, jazykové dovednosti (čili kompetence, např. str. 24) nebo interkulturalita jsou pojaty vágně či nepřesně. Vyskytuje se zde také několik definic klíčového pojmu překladu, v některých pasážích si však čtenář není jist, na kterou z nich autorka odkazuje a kterou vlastně prosazuje. Např. na str. 42 sice uvádí, že tradiční chápání překladu (ve smyslu doslovnosti – což je poměrně vyhraněné vnímání pojmu) „*je v současné době nefunkční a zastaralé, jelikož nereflektuje potřeby soudobé společnosti*“, v předchozí části však mluví o možném využití tradičních překladových aktivit (*thème/version*) u pokročilejších žáků, což je v přímém protikladu s jejím závěrem.

Praktická část je nicméně uspokojivá. Výzkumná metoda byla dobře zvolena, protože pracuje s tématem na několika paralelních úrovních. Dotazníkové šetření a následné porovnání výpovědí učitelů s jejich výukovou praxí umožnilo dojít k relevantním závěrům. Autorka prokázala schopnost kritické analýzy pozorování výukového procesu a metodického přístupu.

Diplomovou práci i přes zmíněné nedostatky doporučuji k obhajobě, neboť splňuje předpoklady pro tento typ práce.

Hodnocení: Velmi dobře

Datum: 6. června 2024

Podpis: Mgr. Magdalena Kučerová Ph.D.

Otázky k obhajobě:

- Upřesněte pojem překladu a vysvětlete, jak vnímáte charakteristiku doslovnosti, kterou považujete za jeho tradiční a již nefunkční vlastnost.
- Do jaké míry podle vás modernizace výukových zdrojů a využití moderních technologií mění využitelnost překladu ve výuce?
- Vysvětlete, jak učebnice Echo nebo Édito využívají překladové aktivity typu syntéza nebo résumé, jak uvádíte na str. 65. Jedná se ještě o překlad v případě, že nedochází k přecházení z jednoho jazyka do druhého?